

BS”D

Shatnez: On Begdei Kehuna, Mordechai and Purim Costumes

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Parshat Tetzaveh & Purim 5781

Shatnez! There is a strange hok found in parshat kedoshim and parshat ki teitze that forbids mixing wool and linen:

ויקרא פרשת קדושים פרק יט (יט) אֶת חֻקֹתֵי תִשְׁמְרוּ בְּהִמָּתְדָד לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶד לֹא תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגָד כְּלָאִים שְׁעִטָּנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ : פ
דברים פרשת כי תצא פרק כב (יא) לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעִטָּנוּ צֹמֶר וּפְשִׁתִּים יַחְדָּו : ט

Shatnez, on the simplest level, is the mixing of two different categories – animal and vegetable (chai v' tzomeach). On a deeper level, however, Shatnez can be seen metaphorically as the mixing of good and evil, the mix up of good and evil – a result of our lack of clarity on what is truly right and what is truly wrong.¹ Shatnez, then, is the symbol of our attempts to define morality; and its prohibition symbolizes the prohibition to assume the mantle of moral arbiter – a task that is to be left to God alone.

That said, there are two instances where this prohibition is **allowed**: in the Bigdei Kehuna and in the costumes of Purim! Now before anyone goes out wearing shatnez please wait till the end of this shiur!!

That the kohen wore shatnez we learn in parshat Tetzaveh:

שמות פרשת תצוה פרק כח פסוק א - א-ו
(א) וְאֶתֶּהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ אֶת אֶהָרֹן אַחִיד וְאֶת בְּגָדוֹ אֶתוֹ מִתּוֹךְ בְּגֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ לִי אֶהָרֹן גֹּבַב וְאֶבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתֵמֶר בְּגֵי אֶהָרֹן : (ב) וְעִשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֶהָרֹן אַחִיד לְכַבוֹד וּלְתִפְאֳרָתוֹ : (ג) וְאֶתֶּהּ תִּדְבַּר אֵל כָּל חֻקְמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֹתֵינוּ רִיחַ חֻקְמָה וְעָשׂוֹ אֶת בְּגָדֵי אֶהָרֹן לְקֹדֶשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי : (ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֻּד וּמַעֲלִיל וּכְתָנֶת תִּשְׁבָּץ מִצָּנֶפֶת וְאַבְנֵיט וְעָשׂוֹ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֶהָרֹן אַחִיד וּלְבָנָיו לְכַהֵנוּ לִי : (ה) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשָּׁשׁ :

That the costumes on Purim allow shatnez we read of in the Rama:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו סעיף ח
... הגהה : ... ומה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא; וכן בלבישת כלאים דרבנן. וי"א דאסור, אבל המנהג כסברא הראשונה. ... (תשובת מהר"י מינץ סימן י"ז/ט"ו).

Now, while there are many who dissent this opinion, the big question that has troubled everyone since this psak is how and why would there be a permit to violate shatnez on Purim? Now, the Rama himself in his DM, explains that there is a permit to wear Shatnez if one is not wearing it for the sake of clothing but, for example, he is afraid non-Jews will identify him as a Jew and the only way to avoid this is by wearing some clothing that contains shatnez:

- Commented [MN1]: מותר לישא אשה בפורים
- Commented [MN2]: בין בי"ד בין בטי"ו, וכ"ש שמותר לעשות פדיון הבן (תוס' פ"ק דמ"ק).
- Commented [MN3]: וכן בני אדם החוטפים זה מזה דרך שמחה, אין בזה משום לא תגזול (ויקרא יט, יג) ונהגו כך, ובלבד שלא יעשו דבר שלא כהוגן על פי טובי העיר

¹ See Ari Kahn, "Royal Clothing" (<https://www.aish.com/tp/i/moha/84909537.html>).

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן תרצו

שמתנכרין בפרצופין לשם שמחת פורים ליכא למיחש לאיסור לא ילבש עכ"ל התשובה. ואפשר שמזה נתפשט המנהג ללבוש כלאים דרבנן בפורים ועושיין לשמחה דהרי רואין דאפילו איסור דאורייתא דוחה כי לא מתכוין כל שכן כלאים דרבנן. אמנם ראייתי למהר"י ברי"ן שקרא תגר על המנהג של לבישת כלאים וכתב ויש תולין עצמן בתשובת ריב"א שכתב דליכא למיחש לאיסור גזל משום שמחה ולא מילתא היא דממון ניתן למחילה דהפקר בית דין הפקר מה שאין כן באיסור. ושמעתי מאבא מורי ז"ל שהיה מוחה באותן הלבושים כלאים וכן אני נוהג אחריו עכ"ל. ולפי זה כל שכן דאסור ללבוש הפרצופין אמנם מאחר דחזינן דפשט המנהג ואין מוחה נראה לי ליישב המנהג מהא דאמרינן בפרק בתרא דכלאים (פ"ט מ"ב) ומביא לה בפרק הגוזל בתרא (ב"ק ק"ג א) דמותר ללבוש כלאים כדי להעביר המכס שמע מינה דכי אינו מכויין ללבישה שרי וכל שכן לפי מקצת מפרשים שפירשו שם דלבושם כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי ואפילו הכי שרי אם כן שמע מינה דכי לבשם להתנכר בהן שרי והוא הדין בפורים כן נראה לי טעם המנהג אבל טוב להחמייר ולעבוד את יי' בשמחה ולהיות גילה ברעדה:

That said, our questions remain. Why would anyone even think that wearing shatnez was somehow connected to Purim? That is, I can understand that a man would want to wear to dress on Purim because that is funny, but in what way does wearing Shatnez serve the themes of Purim??

The answer is in the Megilla, which says that Mordechai wore shatnez:

אסתר פרק ח פסוק טו - טז, טו-טז

(טו) וּמֵרָדֵכִי יָצָא מִלְפָּנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוֹשׁ מְלָכוּת תְּכֵלֶת וְחוּר וְעֵטְרֵת זָהָב גְּדוּלָה וְתַכְרִיז בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשָׁן צְהֵלָה וְשִׁמְחָה:

Butz is fine linen and argaman is purple wool, together: shatnez.

What were these garments? The Gemara tells us that the clothes that the king wore were nothing less than the stolen bigdei kehuna

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד א

בהראתו את עשר כבוד מלכותו אמר רבי יוסי בר חנינא: מלמד שלבש בגדי כהונה: כתיב הכא [אסתר א: ד] בְּהָרְאֵתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ וְאֶת יָקָר תְּפָאֶרֶת גְּדוּלָתוֹ ..., וכתוב התם [פרשת תצוה כח: א]: וְעֵשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲחִידָה לְכַבֹּד וּלְתִפְאָרֶת:

The Gerrer Rebbe (1866-1948), son of the Sefat Emet, explains in his Imrei Emet, that the kings clothes that Mordechai wore when the king sought to repay him for saving his life were in fact the bigdei kehuna!²

אמרי אמת שמות פורים שנה תרצב

קיבל מרדכי הלבושין מאחשוורוש שלבש בגדי כהונה שאינם שייכים לו ומרדכי לקח זאת ממנו, מרדכי ידע שאחר כך תהיה ישועה ויהיו לו בגדי ישע.

And these now became Mordechai's fulltime royal attire, not a one-time deal:

הרד"ל פרק נ אות קבח

(קמז) שנאמר ומרדכי יצא וגוי בלבוש מלכות. דמשמע שהיה לבוש תמיד לבוש מלכות פורפירא כדמפרש ואזיל (ולא לפי שעה כמו בשעה שהרכיבוהו). וי"ל שלשון יצא דרש, כמו ויצא יוסף על כל ארץ מצרים [בראשית מא, מה] שתרגומו ונפק שליט:

² R. Ari Kahn finds support for this in that the verse says that Mordechai was dressed with "the clothes the king wore" – not the king's clothes (<https://www.aish.com/tp/i/moha/84909537.html>).

How was Mordechai permitted to wear shatnez, the bigdei kehuna no less?³

The Shul" A, following the Rambam and the Tur, teaches that those closely connected to a non-Jewish king (karov lemalchut) and required to wear the clothing of the king's court are permitted to do so, even though this is in violation of the rule prohibiting following in the ways of the non-Jews (behukoteihem lo teileichu):

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א - ב

סעיף א: אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם). (טור בשם הרמב"ם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם. ...

סעיף ב: מי שהוא קרוב למלכות וצריך ללבוש במלבושיהם ולדמות להם, מותר בכל.

The Beit Yosef explains that there are two reasons for the permit. (1) Being in a position to save all of Israel overrides the d'oraita issur. (2) The prohibition to not follow in their ways is left open to interpretation and the sages defined it to not include karov lemalchut. So, according to reason (1), if being in a position to save Israel overrides d'oraita prohibitions, so too would the issur of shatnez be overridden by someone in Mordechai's position.

בית יוסף יורה דעה סימן קעח אות ב ד"ה מי שקרוב

ב מי שקרוב למלכות וצריך ללבוש במלבושיהם ולדמות להם מותר בכל. בסוף פרק מרובה (פג.) ובסוף סוטה (מט): תניא אבטולס בר ראובן התירו לספר קומי מפני שקרוב למלכות היה ומה יש ללמוד לכל שאר דברים והכי נמי קתני התם של בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יונית מפני שקרובים למלכות היו. וזה לשון הרמב"ם (פ"א מהע"ז ה"ג) ישראל שהיה קרוב למלכות וצריך לישב לפני מלכיהם והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להם הרי זה מותר ללבוש במלבושם ולגלח כנגד פניו כדרך שהן עושין: ואם תאמר כיון דמדאורייתא אסירי הנך מיילי ומילקי נמי לקי עליהו היאך היה כח ביד חכמים להתיר איסור תורה לקרובי המלכות ויש לומר דמשום הצלת ישראל יש כח בידם להתיר דכשיש ישראלים קרובים למלכות עומדים בפרץ לבטל הגזירות וכדאשכחן ברבי ראובן בן אצטרובלי במסכת מעילה (יז.) וכההוא גברא דאיתא בפירקא דחסידי (תענית כב.) והנהו תי' ילדים שהיו לודו שהיו מספרי קומי ומגדלי בלורית הנך נמי משום הצלת ישראל שרו להו דהו אזלו בראשי גייסות לבעותי האויבים. ועוד יש לומר שהתורה לא פירשה דבר אלא סתמה וכתבה ובחוקותיהם לא תלכו ומסרה הדבר לחכמים והם אסרו דברים אלו לשאר בני אדם ולא ראו לאסרם לקרובים למלכות וקרא דובחוקותיהם לא תלכו יתקיים בקרובי מלכות בדברים שאינם מעלים ולא מורידים לענין קורבתם למלכות: כתבו הגהות מיימוניות בפרק י"א מהלכות ע"ז (הל' א) בשם רא"מ (יראים השלם סי' יג) דמסברא אין להוסיף על מה שמנו חכמים שהיתה קבלה בידם שהוא מחוקות הגוים וכתב סמ"ג (שם) בתוספתא דשבת (שם) מונה כל מה שהיתה קבלה ביד חכמים מחוקותיהם ודרכי האמורי עכ"ל ובאמת שהרבה דברים שנויים באותה תוספתא שיש בהם משום דרכי האמורי והרבה בני אדם נכשלים בהם ואין איש שם על לב ושמה משמע להו שאין לחוש משום דרכי האמורי אלא לדברים שהוזכרו בגמרא בלבד וכל שאר דברים השנויים בתוספתא הו' דלא כהלכתא דאם לא כן לא הוה שתיק תלמודא מינייהו:

The Bach disagrees, explaining the permit to be based on the understanding that the Jewish governmental official is not wearing non-Jewish clothing in order to follow their ways but merely as part of his job. That is, one's intention counts in the consideration of

³ It should be noted that the Rama himself did not believe Mordechai to have been wearing d'oraita shatnez. In his Mehir Yaain (intro – see Akiva Males, "Unmasking Purim", p37)) he writes that it was wool and linen worn without being tied together.

the prohibition such that one would not be violating “not to follow in the ways of the non-Jews” if he worked close to the king. Accordingly, the Bach would not allow violation of d’oratia shatnez, but he could, within the rubric that the Rabbis did not include karov l’malchut in the prohibition of “behukoteihem,” agree that the Rabbis could also permit derabanan shatnez – i.e., they are the ones who forbid it in certain circumstances, so they are the ones who could permit it in other circumstances.

ב"ח יורה דעה סימן קעח

ז מי שקרוב למלכות וכו'. ברייתא סוף פרק מרובה וסוף סוטה. הקשה ב"י כיון דלוקה על אחד מאלו אם כן מדאורייתא אסירי והיאך היו חכמים מתירין איסור של תורה לקרובי המלכות ויש לומר דמשום הצלת ישראל יש כח בידם להתיר וכו' עכ"ל. ולי"ג דליכא הכא קושיא דלשון ובחוקותיהם לא תלכו לא משמע אלא שרוצה להתדמות ולהגות כמותם שנראה שמודה לדתם וכלשון הספרי הואיל והן יוצאים בארגמן אף אני אצא בארגמן וכו' אבל מי שאין דעתו להתדמות להן אלא שצריך ללבוש כמלבושיהם ולדמות להם כדי שלא יהיה לו גנאי אם לא ידמה להן דבר זה לא אסרה התורה ולא עליו קאי הלאו והכי משמע מלשון הרמב"ם שכתב וצריך לישב לפני מלכיהם והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להן וכו' ואין ספק דמפי השמועה למדנו כך פירוש הלאו דובחוקותיהם לא תלכו :

And this brings us back to why there might be a reason to wear shatnez on Purim. The Mahril (1365-1427) brings the custom that we should get dressed up in our finest clothes – meaning shabbat clothing (see Rama 695:2, Moed LeKol Hai 31:18). The Eliyah Rabbah, quoting the Ken. HaGedolah, writes that the custom to get dressed up on Purim – in one’s finery – was to emulate Mordechai getting dressed up in his finery.

אליה רבה סימן תרצו

ובכנסת הגדולה [נתן] (ו)טעם לרמז למנהג שלנו בשינוי בגדים חשובין, אפשר זכר למרדכי שיצא בלבוש מלכות.

That is, just as Mordechai wore his royal clothing, so too should we wear or finest clothing, i.e., our Shabbat clothes. That said, R. Akiva Males (“Unmasking Purim”, p. 41) suggests that perhaps the custom to get dressed up like Mordechai was taken, at some point in time, in the very literal sense whereby people sought to put on clothes just like Mordechai wore – including shatnez!

Conclusion

So, having understood stood the connection between Shatnez and Purim, we can now return to the question of why shatnez would ever be permitted.

As said at the outset, Shatnez is the symbol of mixing good and evil, of mixing up good and evil – a result of our subjective attempts to reason out morality for ourselves. Moral truth, however, resides only in God. Accordingly, only the Cohen Gadol, while serving God within the Temple precincts can wear the mixture, for only he, in his active role within the Temple, represents God as objective moral arbiter.

Furthermore, worn on the Cohen in the Temple, the symbol of shatnez takes on a new significance. That is, there is nothing intrinsically wrong with mixing wool and linen. Using science and reason alone would not reveal anything wrong or evil in the nature of this mixture. It is only that God, as Creator and sole objective moral authority, has legislated that wearing it outside the Temple is “bad” and wearing it inside the Temple is “good”. This is the definition of a hok, a rule that man cannot *explain* but only *accept*. And it is this definition that makes the hok so critical to ethics, for it teaches the notion that only God can promulgate objective moral law. We accept the hukkim *so that* we accept the mishpatim as well. If we cannot demonstrate obedience to God’s law *because* it is God’s law, if we reject His hukkim, then we will ultimately reject His mishpatim, perverting them to our own interests.⁴

The Cohen Gadol serving in the Beit Hamikdash is on the level of the ideal, where this forbidden mixture is no longer relevant. He is on the level of accepting God alone as moral arbiter. Mordechai, as representative of the Temple⁵ and leader of the Jewish people, could be said to be on that level. Jews, celebrating Purim, in their seeking to emulate Mordechai in this aspect, can be said to, at least, appreciate being on that level.

In conclusion, while I would not recommend that anyone wear shatnez, neither d’oraita nor derabannan, I would say that we use this time to inculcate the ethical ideal that only in God can there be objective morality.

Shabbat Shalom V’Purim Samayach.

⁴ See Reflections of the Rav, Vol. 1, pp 100, 104, 110.

⁵ See my Mordechai’s Audacity, <http://www.divreinavon.com/pdf/MordechaisAudacity.pdf>